
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הממואר: זיכרון, ז'אנר, זהות - 17997

תאריך עדכון אחרון 15-09-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ספרות עברית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): גדעון טיקוצקי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: giddon.ticotsky@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש במייל

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הממואר (memoir) הוא אולי הז'אנר המסעיר ביותר כיום: הוא עומד בין הרומן לבין האוטוביוגרפיה (או היומן) אבל אינו זה או זה; הוא מאפשר למסור סיפור חיים בצורה הנראית נאמנה לחלוטין למציאות ומצד שני הוא מתעתע, כי תמיד יש בו יסוד אמנותי-בדיוני מסוים. זהו ז'אנר שהקול הדובר בו קרוב אלינו במיוחד, כביכול בלי שום מסכות - אך לעולם ללא ויתור על "המסכה האחרונה". במסגרת הסמינר נבחן את הממואר על רקע שאר הסוגות של "כתיבת החיים" (Writing Life), ננסה לאפיינו ולהגדירו, ובעיקר נתרשם מן ההישגים שהוא מאפשר ליוצרים וליוצרות בו, הודות לגמישות ולנזילות: אין ממואר אחד הדומה למשנהו, כי במובנים רבים, בכל ממואר היוצר או היוצרת נדרשים להמציא את הסוגה מחדש.

בחלק מן המפגשים נקרא קטעים נרחבים מממואר או מרומן עברי בהשוואה ליצירות לועזיות. כך, למשל, נקרא את 'חבלים' מאת חיים באר על רקע 'דבר, זיכרון' מאת נבוקוב; את 'פגישה עם משורר' מאת לאה גולדברג בזיקה ל'משחק העיניים' מאת אליאס קאנטי; את 'הכוח האחר' מאת יהודית הנדל על רקע חיבורו של רילקה על אודות רודן, ועוד.

מקום מיוחד נקדיש לממוארים שראו אור בשנים האחרונות, בעיקר מאת נשים: 'האיש הזקן' מאת נגה אלבלך, 'שנות העשרים' מאת יערה שחורי, 'נבדה' מאת מיטל ז'הר, ועוד. נבחן יחדיו מה הן הסיבות לעליית מעמדה של הספרות התיעודית (או המעין-תיעודית) על חשבון הספרות הבדיונית ולשגשוג הממואר במציאות זו.

מטרות הקורס:

הכרת "כתיבת החיים" לסוגותיה;
בחינת הקול הדובר ביצירת פרוזה והאמצעים לביסוס סמכותו;
התודעות ביקורתית למגמה אמנותית עכשווית.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

להבחין בין ז'אנרים ספרותיים סמוכים ולהבין את המורכבות שבהבחנה ביניהם;
להכיר יצירות בולטות מן הספרות העברית ומספרות העולם, חלקן עכשוויות.

דרישות נוכחות (%) :

90

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות פרונטליות ודיון בכיתה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

* מבוא, חלק ראשון: הגדרות עקרוניות של הממואר

* מבוא, חלק שני: הממואר בספרות העברית

* הממואר ביחס לאוטוביוגרפיה ולרומן

* Self-Writing, Life-Writing

באר חיים מאת 'חבלים': השאר בין) ואילך התשעים משנות הישראלית בספרות *auto-fiction* *
'מקדמות' מאת ס' יזהר, 'סיפור על אהבה וחושך' מאת עמוס עוז, 'מזכרת אהבה' מאת יצחק בר-יוסף)

* פרזזה של משוררים, השירה שבפרזזה

* הפרגמנטציה שבממאר

* כתיבה אוטוביוגרפית וביוגרפית מאת נשים (בין השאר: 'לב פתאומי' מאת עדה פגיס, 'היה הייתה'
מאת יעל נאמן, והיצירות שנזכרו למעלה)

חומר חובה לקריאה:

יבחר מתוך החומר שלהלן, פירוט מדויק יימסר בתחילת הסמסטר.

חומר לקריאה נוספת:

רולאן בארת ומישל פוקו, 'מות המחבר/מהו מחבר, מצרפתית: דרור משעני, רסלינג, 2005.

ניצה בן-דב, 'חיים כתובים: על אוטוביוגרפיות ספרותיות ישראליות', שוקן, 2011.

חנה הרציג, 'הקול האומר: אני - מגמות בסיפורת הישראלית של שנות השמונים', האוניברסיטה
הפתוחה, 1998.

עמליה כהנא-כרמון, 'להיות אישה סופרת: שבע מסות', עריכה: גדעון טיקוצקי ויערה שחורי, הוצאת
הקיבוץ המאוחד, קו אדום, 2020.

אסף ענברי, "אוטוביוגרפיה בעידן הנרקסיזם", בתוך: הספרות העברית כגיבורת תרבות: ספר כנס
לכבוד פרופ' ניצה בן-דב', עורך: אור שרף, שוקן, 2021, עמ' 226-232.

יערה שחורי, "הקרנף של אסף", תשובה למאמרו של אסף ענברי, 'המוסך מוסף לספרות', בלוג
הספרנים (הספרייה הלאומית), https://tshuva_67_mussach/il.org.nli.blog/

Seán Burke, 'The Death and Return of the Author: Criticism and Subjectivity in
Barthes, Foucault and Derrida', Edinburgh: Edinburgh University Press, 1992.

* Svetlana Boym, 'Death in Quotation Marks: Cultural Myths of the Modern Poet',
Harvard Studies in Comparative Literature, Cambridge, Massachusetts: Harvard
University Press, 1991

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי:

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 20 %

הגשת עבודה 10 %

הגשת תרגילים 0 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 70 %

בחינת בית

מידע נוסף / הערות:

